

ВАСИЛ РАЙКОВ

ПРЕДГОВОР

chitanka.info

Често литературните критици твърдят в своите отзиви и рецензии, че поредната книга на някой писател съдържа неминуемо автобиографични елементи — както и всичките му предишни творби, — че едва ли не той, авторът, пише цял живот книгата на своя собствен живот — разбира се, непрестанно допълвана и обогатявана, както се развиват и обогатяват животът и душевността на всеки човек. Да приемем, че това твърдение е вярно до някаква степен за реалистичната литература. Ала за фантастиката?... За каква автобиографичност може да става дума? Възможно ли е да си спомняме за нещо, което изобщо не се е случвало, което е изцяло плод на фантазията на своя автор?...

Потърсих отговор на въпроса си в книгата „Гибелта на «Аякс»“, която бях редактирал при първото ѝ издание преди петнадесет години, и съвсем естествено бях позабравил. Отворих я случайно на седемнайсета страница и зачетох нататък, след малко се върнах в началото и късно вечерта затворих книгата, прочетена от начало до край. Имаше повторение, имаше и връщане към миналото, макар че то надали можеше да се нарече автобиографично. Верен на себе си, Павел Вежинов отново се връщаше към теми, разисквани надълго и нашироко в предишни негови творби (сборникът разкази „Сините пеперуди“). Отново и отново писателят се връщаше към най-главната тема на своята фантастика: „... че нищо по-отмъстително няма в природата от самата природа... Тя нищо не забравя, нищо не прощава, нищо не отминава безучастно по пътя си... И всичко безжалостно и безмилостно наказва, колкото и на пръв поглед да ни се струва равнодушна... Тия, които мислят, че я владеят или направляват — само ускоряват гибелта си...“

Тема актуална, безкомпромисна и съдбоносна дори и днес, а не в някакво отвлечено бъдеще. Не случайно само през миналата година в София се събраха представители на над трийсет държави от Европа и взеха решения за опазване на атмосферата от отровните азотни окиси; предприемат се съвсем конкретни мерки за съхраняване на най-важното нещо — жизнената среда на човека. За да не се превърне нашата малка планета в една безжизнена пустиня, за да продължава Земята да бъде люлка на Разума и Цивилизацията. Когато правителствата на толкова много държави се занимават с въпросите на екологията, това вече е някаква гаранция за бъдещето, за

съхраняването на това бъдеще. А какво по-добро признание за прозренията на един писател от този факт!

Спомних си онези години, когато Павел Вежинов пишеше своя роман, а аз, редакторът на още ненаписаната творба, уверявах ръководството на своето издателство, че в уречения срок романът ще бъде представен.

Една вечер през зимата на 1973 година го заварих особено доволен от написаното. „Седни — каза той и ми прочете току-що завършения откъс. — Кажи на какво ти прилича!“ „На «Илиадата» от Омир“ — отвърнах, без да се замислям, но и леко смутен. „Нали!“ — зарадва се Павел и явно беше поласкан от „откритието“ ми. Защото той бе търсил това сходство (става дума за десетина стиха), бе разчитал и на интелигентността на читателя, за да осмисли по наш, чисто земен начин, драматичните събития, които се бяха разиграли на онази далечна планета. И да им придаде космически, но непременно и чисто човешки смисъл и значение.

Може би точно тогава се досетих за онова особено автобиографично, което Павел Вежинов влагаше в своя научнофантастичен роман. Той не пишеше роман, а „изживяваше“ повторно своето собствено детство; той не пишеше, а мечтаеше наяве тази негова измислица някога да се е случила (или поне някога да се случи в бъдещето!), за да добият истинска плът философските му прозрения за бъдещето на човечеството, за неговите далечни космически цели и постижения. И вярваше на своята собствена измислица, както детето вярва на приказките...

Тези мисли важат още повече за второто произведение в книгата, повестта „Над всичко“. Асистентката по древни славянски езици Ина Богомолова пристига с Машината на времето в далечното минало — малко преди да бъде образувана българската държава на Балканския полуостров — и попада в един от капаните на горския ловец Баян. След ред перипетии, по-скоро романтични, отколкото трагични, младата жена достига до една страшна истина, забравена от нейното далечно, цивилизовано, високо развито в техническо отношение общество — истински силни и чисти чувства може да изпитва само човек, който живее в една съхранена и неподправена природна среда.

Васил Райков

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.